

Mi a bírálat mellőzésével a genfi Bureau »Bulletin«-je alapján adjuk a következő rövidre fogott tartalmi ismertetést.

A gyermeki gondolat fejlődésének elemzését folytatva, a szerző ez új munkájának célja annak tanulmányozása, hogyan alakulnak a gyermek szám-beli és elemi mennyiség-tani műveletei. Szeminska k. a. munkatársával a kísérletek egész sorát hajtotta végre saját hagyományos módszerével. E kísérletek lehetővé teszik a gyermek megfigyelését saját tevékenységében és felfedezéseinek szabad kifejezésében. Így kiderül, hogy a szám és a mennyiség-beli dedukció a gyermeknek nem nyilatkozik meg első tekintetre és mintegy önmagától. A gondolat fejlődése prelogikai szintjével párhuzamosan halad a prenumerikus állapot. Ebben a szám állomásról állomásra szervezkedik. A munka három főrésztre oszlik: mindegyike azokat a fogalmakat tárgyalja, amelyek a szám fogalmára vezetnek, ilyenek: a mennyiségek megmaradása és az együvértartozók változatlansága; az időnkénti megfelelés, az összeadás és szorzás összetételei. Az e fogalmak elsajátításában észlelhető állomások jellegzetesek a gyermek gondolatának fejlődésére és lehetővé teszik annak megállapítását; hogy a tervszerű és visszaható aritmetikai okoskodás a gyermek értelmisége számára csak akkor lesz hozzáférhetővé, ha azt egy fokozatos bevezető megismerés előzi meg a valóságos minőség-beli fogalomról a mennyiség-belire. Szóval: a szám szerkezete (*construction*) elejétől végig szorosan kapcsolódik magának a logikának szerkezetéhez.

—m—

A. Wetz: Deutsche Wesensformung auf seelenkundlicher Grundlage. 1940
Quelle und Meyer, Leipzig, 8-r., 124 lap.

Ez a kis könyv már a háború forgószelének hatását mutatja (a szerző különben a légi fegyvernemnél szolgálva rendezte sajtó alá művét). Ideológiai, nagyon is mai, üstökösök jelennek meg a pedagógiai égbolton. Ime, pl. belső alakításnál »faji sajátosságok« szolgálnak kiindulópont gyanánt. A szerző hódol a maga kora igéinek, bár kétségeit sem tagadja meg. Ugyancsak erőteljes a testi alkattan a nevelésben, a külső környezet tekintetbevétele, a »tudattalanba« való elmélyedés stb. Sok, inkább töredékes jelszó keres a könyvben kapcsolódást, összeszövődést. A nevelőnek is új mozzanatokra kell ügyelnie, minő »a folyvást készen álló alkalmazhatás« (ez persze, a mai idegembert provokálja), az alkalmazott-értékelő gondolkodás, a közösségi élményre való részoktatás, az iskolai és katonai nevelésformák kapcsolata. Úgy véljük, a szerző nagyon is sietett kora jelszavait pedagógiai, csengő pénznemekre átváltani. Nem egy helyütt érzik ki, hogy nevelői gondolkodásában sok az egészséges és erőteljes vonás, azonban aligha csaldunk, ha azt tartjuk: a témája megérte azt a fáradságot, hogy még több évig érlelje mondanivalóit. A könyv még így is érdekes, bár hatásának tartósságában aligha hihetünk.

Dékány István.

J. B. Piobetta: Vues sur l'éducation française. Paris, 1940, 8-r., 224 l.

Megjegyzések a mai francia oktatásügyről. Enciklopedikus munka, mely bevezető tájékoztatás után szemlét tart a következő területek felett: Munka és üdülés. Az értelmesség kultusza. Pedagógia. Utasítások és tantervek. Nevelés és fegyelem. Vizsgálatok. Tanár és tanítvány. Egyesek. — Ezekben belül ügyes rövid cikkelekben tárgyalja a kapcsolatos részleteket. Az eleven eszű szerző

folyékony nyelven fejti ki nézeteit erről a változatos tárgysorozatról, jellemezve, bírálgatva saját véleményének *je* (én) túlzott önérzetével. Jóllehet munkája a francia viszonyokat, állapotokat és az új utasításokat tartja szemelőtt és helyel-közzel már ismert igazságokat tálal fel, nem egy megjegyzésre akadunk, amely nálunk is megszívlelésre érdemes.

Lássunk ezekből néhányat. Hangsúlyozza a pedagógiai hagyományok fontosságát. A középiskolai oktatás forradalmasításának értelme, hogy a tanár *tanítson és neveljen*, de egyúttal *tájékoztasson*. A reform fő pillérei: a különböző rendű és fokú tanintézetek egymásmellé rendelése, a tantervek egységesítése és összeegyeztetése; mindenkinek módot kell adni, hogy hivatásához képest kifejeződhessenek. Irányított munka: pleonasmus, de első sorban a tanár ténykedésére vonatkozik. A pedagógiai eszmény nevelőleg csak akkor lehet hatásos, ha a valódi és eszményi értékek összességével telítettségben életbe helyezkedik. A tevékeny módszer nagy körültekintést és készültséget kíván a tanár részéről: tudnia kell, hogy mikor használjon sarkantyút és mikor fogja szorosabbra a kantárt. A tanulás nem játék; nem kedvtelés; erőfeszítés nélkül mitsém ér. (Utal Herriot szavaira: A munka örök problémája, a munka teremtő ereje). A helyesírás tanításának fontossága (egy francia közoktatásügyi miniszter már 1820-ban kifogásolta az érettségizők ebbeli fogvatartottságát). Az iskola és a család együttműködésének érdekében híve a szülői egyesületeknek, ilyenek 1905-ben, majd 1910-ben szervezkedtek. — Nem értem, hogy miért akarják a tanítás tényét a nevelés tényétől elválasztani, mert a valóságban a tanítás csak annyiban igazi tanítás, amennyiben egyúttal nevelés is. Pótolja a vizsgálatokat, mert közös előnyük, hogy a jelöltnek nem csupán iskolai ismereteit derítik ki, hanem egyúttal akaratát, vérmérsékletét, értelmességét, szóval személyiségét is megvilágítják. *Le maître est tout*, azaz a tanáron, tanítón fordul meg minden, ő maga az iskola: ezt nem lehet eléggé és elégszer hangsúlyozni. Felette figyelemre méltó, amit a tanárképzésről mond: a nevelő, úgy mint a művész, születésénél fogva az és nem teremthető (*créer*) meg; rendelkeznie kell azzal az intuícióval, tapintattal, szellemi finomsággal, amelyek legjobban biztosítják a tanulókra való kedvező hatását. Mindig a tanulóra kell gondolni és arra, hogy az iskola a tanuló kedvéért van! — Legjobb módja annak, hogy Franciaország betöltse a világban azt a szerepet, amelyre történelme alapján hivatva van, ha szaporítja szellemi kapcsolatait és nevelőit arra buzdítja, hogy látogassák meg a közeli és távoli országokat. Befejezésül ezt írja: az ifjúság sorsa legyen tevékenységünk legfőbb célja: rendelkezék szilárd ágyékkal, erős szívvel, élénk értelemmel, izzó akaratval. Amely mértékben sikerül ezek elsajátítását és hasznosítását megvalósítani vagy megakadályozni, olyan mértékben fogja a következő nemzedék oktatásügyünk rendszerét jóváhagyni vagy elítélni...

Az elő- és utószóban szerzőnk a világháborúra céloz. Íme a körülmények és szükségletek szerint az iskola hol bűnbak, hol mentsvár...

kj.